

MONITORUL OFICIAL AL ROMÂNIEI

Anul VII — Nr. 177

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRÂRI ȘI ALTE ACTE

Marți, 8 august 1995

SUMAR

Nr.	Pagina
	DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE
73.	— Decizie cu privire la constituționalitatea unor prevederi ale Legii pentru reglementarea situației juridice a unor imobile cu destinația de locuințe, trecute în proprietatea statului 1-15

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

cu privire la constituționalitatea unor prevederi ale Legii pentru reglementarea situației juridice a unor imobile cu destinația de locuințe, trecute în proprietatea statului

Curtea Constituțională a primit, la data de 30 iunie 1995, un număr de trei sesizări privind neconstituționalitatea Legii pentru reglementarea situației juridice a unor imobile cu destinația de locuințe, trecute în proprietatea statului.

Prima sesizare (Dosar nr. 106 A/1995) provine de la un grup de 50 de deputați, și anume: Mihnea Tudor Ioniță, Theodora Bertzi, Gheorghe Toduț, Horia Mircea Rusu, Petru Lițiu, Dinu Patriciu, Emil-Livius-Nicolae Putin, Sergiu Cunescu, Smaranda Dobrescu, Constantin Moiceanu, Ioan Străchinaru, Raymond Luca, Constantin Dragomir, Ioan Victor Pica, Ladislau Borbély, Alexandru Kónya-Hamar, László Zsigmond, Árpád-Francisc Márton, Francisc Pécsi, István Antal, József Nándor Neményi, Ervin Zoltán Székely, Ludovic Rákoczi, Iosif Alfréd Mazalik, Matei Barna Elek, Ioan Németh, Iuliu Vida,

Benedek Nagy, Zsolt Szilágyi, Varujan Vosganian, Iohan Peter Babias, Alexandru Sassu, Vasile Nistor, Viorel Lixândroi, Teodor Moldovan, Paula-Maria Ivănescu, Dragoș Enache, Ioan Timiș, Corneliu-Constantin Ruse, Mihai Chiriac, Constantin Arhire, Nicolae Alexandru, Dan-Florin Trepcea, Horia Radu Pascu, Ioan Ghișe, Cristian Rădulescu.

Din examinarea listei rezultă că domnul Moiceanu Constantin, senator, figurează printre cei 50 de deputați (poziția nr. 10); astfel cum se poate constata, domnul Moiceanu Constantin figurează și pe lista celor 34 de senatori (poziția nr. 28). În această situație, sesizarea nu îndeplinește condițiile prevăzute de art. 144 lit. a) din Constituție, deoarece, prin eliminarea domnului senator Constantin Moiceanu de pe lista deputaților semnatori ai sesizării, numărul acestora

neconstituționalitate provenind de la membrii uneia dintre Camere, a unor membri ai celeilalte Camere reprezintă o abatere de la principiul autonomiei Camerelor Parlamentului.

Curtea Constituțională, nefiind legal sesizată, nu se poate pronunța asupra obiecțiilor de neconstituționalitate cuprinse în această sesizare.

A doua sesizare (Dosar nr. 107 A/1995) este semnată de un număr de 86 de deputați, și anume: Răsvan Dobrescu, Costel Păunescu, Remus-Constantin Opriș, Tudor Gavril Dunca, Emilian Bratu, Gheorghe Comănescu, Mircea-Mihai Munteanu, Emil Teodor Popescu, George Stănescu, Otto-Ernest Weber, Cornel Protopopescu, Horia Radu Pascu, Valentin Vasilescu, Mihail Nică, Viorel Pavel, Petre Dugulescu, Sergiu George Rizescu, Ion Rațiu, Mircea Ioan Popa, Valentin Argeșanu, Ion Hui, Radu Livezeanu, Gabriel Țepelea, Aurelian Paul Alecu, Ion Corniță, Vasile Gheorghe Victor Pop, Sorin Victor Lepșa, Ion-Florian Angelo, Liviu Neculai Marcu, Ion Berciu, Gavril Dejeu, George Iulian Stancov, Constantin Ionescu, Gheorghe Cristea, Vasile Lupu, Ioan Ghișe, Constantin Șerban Rădulescu-Zoner, Vasile Mândrovicenu, Ion Dobrescu, Radu Mircea Berceanu, Iuliu Vida, Constantin Gheorghe Avramescu, Mircea Popescu, Ioan Sorin Marinescu, Ioan Străchinaru, Nestor Călin, Mihail Bucur, Emil-Livius-Nicolae Putin, Vasile Nicolae Constantin Ionescu-Galbeni, Ioan Mureșan, Ion Dinu, Alexandru Simionovici, Corneliu-Constantin Ruse, Cristian Rădulescu, Mircea Ciumara, Paula-Maria Ivănescu, Constantin Berechet, Georgică Alexandrache, Attila Varga, Lázár Madaras, Gheorghe Tokay, Alexandru Kónya-Hamar, Ervin Zoltán Székely, Imre András, Károly Kerekes, Benedek Nagy, Francisc Bárányi, Árpád-Francisc Márton, Ákos Birtalan, Ludovic Rákoczi, Zoltán Szilágyi, István Antal, Ioan Németh, László Zsigmond, Ion Diaconescu, Nicolae Cerveni, Victor Babiuc, Barbu Pițigoi, Petru Lițiu, Sergiu Cunescu, Ladislau Borbély, Smaranda Dobrescu, Dumitru Ifrim, Cornel Sturza-Popovici, Alexandru Sassu, Mihăiță Postolache.

A treia sesizare (Dosar nr. 108 A/1995) este semnată de un număr de 34 de senatori, și anume: Alexandru Paleologu, Alexandru Popovici, Ștefan Augustin Popa Doinaș, Ștefan Radof, Ion Păun Otiman, Ioan Manea, Mihail Buracu, Șerban Săndulescu, Tănase Tăvală, Vasile Vetișanu, Constantin Ticu Dumitrescu, Ioan Paul Popescu, Florin Buruiiană, Matei Boilă, Emil Tocaci, Adrian Sîrbu, Zoltán Hosszú, Sabin Ivan, Andrei Potcoavă, Adrian-Dumitru Popescu-Necșuți, Tibor Stefan Incze, Iosif Csapó, Petre Constantin Buchwalo, Dorel Seres, Emilian Buzică, Nistor Bădiceanu, Tiberiu Mălăeș, Constantin Moiceanu, Maria Matilda Țețu, Voicu Valentin Glodean, Ioan Lup, Attila Verestóy, Gheorghe Cătuneanu, Călin Mărymón Haljú.

Sesizările reținute spre examinare se întemeiază pe următoarele:

1. O serie de considerații cu caracter precumpănitor politic au scopul de a învedera, pe de o parte, că soluțiile adoptate prin lege au la bază nu ideea protecției chiriașilor aflați în locuințele trecute în mod abuziv în proprietatea statului, ci „împroprietărirea fostei și actualei nomenclaturi cu imobilele aparținând altora“, iar pe de altă parte, că protecția chiriașilor se putea realiza juridic mai eficient pe alte căi, anume prin prelungirea contractelor de închiriere pe 5, 10 ori chiar pe 15 ani sau prin „redarea nudei proprietăți către proprietari și urmașii lor, cu păstrarea uzufructului viager pentru chiriași“.

2. Unele dintre prevederile legii au caracter retroactiv și încalcă, astfel, dispozițiile art. 15 alin. (2) din Constituție potrivit cărora „legea dispune numai pentru viitor, cu excepția legii penale mai favorabile“.

În acest sens, se susține că, prin art. 1 alin. 1, legea declară, practic, ca fiind trecute în proprietatea statului toate bunurile imobile aflate, la data de 22 decembrie 1989, în posesia acestuia sau a persoanelor juridice cu caracter public ori obștesc. Așa fiind, se arată în ambele sesizări, „statul și alte persoane juridice publice capătă un drept de proprietate la modul retroactiv, începând cu data intrării în posesia bunului, sau la data de 22 decembrie 1989“. Aceasta ar însemna ca legea să constituie însuși titlu de proprietate pentru stat și alte persoane juridice, nu numai cu privire la bunurile a căror trecere la stat a avut la bază un titlu — întemeiat pe o prevedere legală în vigoare la data respectivă —, ci și cu privire la bunuri intrate în posesia statului fără titluri valabile sau fără nici un titlu, așadar prin simpla deposedare a proprietarilor.

Chiar și în ipoteza în care s-ar evoca, în situația inexistenței unor titluri valabile, prevederile decretelor nr. 218/1960 și nr. 712/1966, trebuie avut în vedere — se susține în sesizare —, pe de o parte, că există numeroase cazuri în care nu s-au făcut acte de preluare, adică de punere în executare, la cazul concret, a celor două decrete, iar pe de altă parte că, oricum, prevederile celor două acte normative nu acoperă preluările fără titlu ale unor locuințe, intervenite după 1960 sau după 1966.

În sprijinul acestor susțineri este invocat și Avizul consultativ al Curții Constituționale, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea a II-a, nr. 166 din 16 iulie 1994.

Cu referire la deposedările făcute în baza unor acte normative, avizul Curții Constituționale precizează că repunerea în drepturi a foștilor proprietari se face numai prin lege, dar consideră că „desigur, alta este situația în care fostul proprietar a fost deposedat de dreptul său printr-un ad-

administrativ abuziv, deoarece în acest caz dreptul de proprietate nu a fost desființat legal" (pct. 3 lit. d) alin. 2 din aviz).

Oricum s-ar decide — așadar, chiar și dacă s-ar admite, conform practicii Curții Constituționale, că imobilele preluate de stat în baza unor titluri au putut să devină proprietatea acestuia —, autorii sesizării consideră că „stabilirea măsurii în care transferul proprietății a avut loc cu adevărat și și-a produs efectele o poate face, în caz de litigiu, numai o instanță de judecată“.

În sesizarea grupului de senatori se susține că statul nu putea dobândi dreptul de proprietate nici în baza Decretului nr. 92/1950, căci acesta era neconstituțional chiar în raport cu Constituția din 1948; astfel cum arată autorii sesizării, în timp ce Constituția prevedea posibilitatea ca mijloacele de producție, băncile și societățile de asigurare, proprietate a persoanelor fizice și juridice, să treacă în proprietatea statului, Decretul nr. 92/1950 avea în vedere naționalizarea unor bunuri dintre care numai o mică parte erau mijloace de producție.

3. Se arată, de asemenea, în ambele sesizări, că legea încalcă principiul separației puterilor, principiu care, deși nu este prevăzut în Constituție, a stat la baza elaborării legii fundamentale.

În sprijinul acestui punct de vedere se reia argumentarea adusă cu privire la caracterul retroactiv al acelor prevederi ale legii prin care statul ar dobândi dreptul de proprietate asupra tuturor imobilelor cu destinația de locuințe, intrate în posesia sa cu sau fără titlu. Se susține, în acest sens, că prin art. 1 alin. 1 din lege, Parlamentul, în loc să legifereze, judecă, intrând în domeniul rezervat puterii judecătorești; așa fiind, astfel cum se consideră în sesizarea grupului de deputați, reglementarea situației juridice a imobilelor ce fac obiectul legii „se transformă, de fapt, într-o adevărată judecată asupra transferului proprietății, Parlamentul stabilind prin lege și în mod general că între 1945 și 1989 toate preluările făcute de stat, indiferent în ce mod, echivalează cu transferuri corecte și valabile ale dreptului de proprietate“.

4. O altă obiecție, cuprinsă în sesizarea grupului de deputați, privește încălcarea prevederilor art. 41 alin. (1)—(5) și (7), precum și ale art. 135 alin. (6) din Constituție potrivit cărora proprietatea privată este ocrotită în mod egal de lege, indiferent de titular, ea fiind, în condițiile legii, inviolabilă; nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii și numai cu dreaptă și prealabilă despăgubire. Averea dobândită în mod licit nu poate fi confiscată.

În argumentarea acestei obiecții, se consideră că, incluzând în reglementarea dată și imobilele preluate de stat fără titlu, legiuitorul recurge la o „expropriere individuală“, nepre-

văzută de Constituție. Or, Constituția nu îngăduie trecerea unor bunuri în proprietatea statului altfel decât prin expropriere ori confiscare, în cazuri strict determinate și numai în condițiile prevăzute de lege; iar în termenii acestei legi nu se poate vorbi despre o dreaptă despăgubire, după cum nu se poate considera că necesitatea împrumutării unor chiriași ar fi o cauză de utilitate publică, în sensul art. 41 alin. (3) din Constituție.

5. Se susține, tot astfel, în sesizarea grupului de deputați, că, pentru considerentele arătate în legătură cu așa-zisa „expropriere individuală“ sau „deghizată“ evocată anterior, în măsura în care sunt afectați moștenitorii proprietarului, legea încalcă și art. 42 din Constituție, care se referă la garantarea dreptului la moștenire.

6. În aceeași sesizare este invocată violarea art. 49 din Constituție, referitor la cazurile în care, prin lege, poate fi restrâns exercițiul unor drepturi sau al unor libertăți. În legătură cu aceasta se susține că, prin lege, este încălcat dreptul la restituirea în natură a bunurilor însușite pe nedrept de către stat sau de către alte persoane juridice și, tot astfel, este limitat și încălcat dreptul la despăgubire integrală pentru situația în care bunul nu este restituit în natură proprietarului.

Or, se arată în sesizare, prin art. 2 alin. 1 din lege se prevede restituirea în natură a locuințelor numai către acei proprietari care le locuiesc în calitate de chiriași și, de asemenea, în cazul în care apartamentele sunt libere, iar prin art. 13 alin. 2 se limitează valoarea totală a apartamentului ce se restituie în natură și a despăgubirilor convenite pentru apartamentele nerestituite în natură și pentru terenurile aferente.

7. În opinia grupului de deputați, legea încalcă și art. 54 din Constituție, text care obligă pe cetățenii români — și, deopotrivă, pe cetățenii străini și pe apatrizi — să-și exercite drepturile și libertățile constituționale cu bună-credință, fără să încalce drepturile și libertățile celorlalți.

În sprijinul acestei critici se consideră că legea creează premisele și condițiile juridice necesare chiriașilor spre a încălca, cu bună-știință, dreptul foștilor proprietari, prin aceea că ei vor putea cumpăra apartamentele sau imobilele nerestituite.

8. Se mai susține, în sesizarea grupului de deputați, că legea încalcă art. 16 din Constituție, care consacră egalitatea cetățenilor în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări. Or, potrivit art. 4 din lege, cetățenii români care domiciliază în străinătate nu beneficiază de prevederile legii decât dacă își stabilesc domiciliul în țară în termen de o lună de la intrarea în vigoare a acesteia.

9. Potrivit aceleiași sesizări, este încălcat și art. 18 din Constituție, de vreme ce străinii și apatrizii nu pot beneficia de prevederile legii nici măcar în situația în care ar locui, la data apariției acesteia, în România.

10. Se consideră, în ambele sesizări, că este, deopotrivă, încălcat art. 21 din Constituție potrivit căruia orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime; nici o lege nu poate îngreuna exercitarea acestui drept.

Încălcarea acestui text constituțional ar rezulta din prevederile art. 24 alin. 1 din lege potrivit cărora rezolvarea cererilor privind restituirea în natură sau despăgubirea pentru imobilele cu destinația de locuințe trecute în proprietatea statului se face numai în temeiul acestei legi. Prin aceasta — se susține — este exclusă posibilitatea exercitării acțiunilor în revendicare imobiliară, ceea ce constituie o limitare a accesului liber la justiție, întrucât, în prezența acestui text, instanțele pot decide numai respingerea ca inadmisibile a unor asemenea acțiuni, fără a se mai preocupa de fondul dreptului.

Faptul că legea oferă posibilitatea de contestare în justiție a hotărârilor comisiilor județene nu conferă contestațiilor respective caracterul unor acțiuni în revendicare, dat fiind că rezolvarea lor are loc în cadrul limitativ al legii înseși.

Este evocat, în legătură cu această obiecție de neconstituționalitate, faptul că în timp ce acțiunile în revendicare îndreptate împotriva statului sunt inadmisibile, ele pot fi, nelimitat, introduse atunci când pârâții sunt persoane fizice care dețin fără drept bunuri aparținând altor persoane, ceea ce ar echivala cu o inadmisibilă discriminare.

Cele arătate sunt, deopotrivă, folosite ca argumente spre a se demonstra că legea încalcă, în același timp, art. 125 alin. (1) din Constituție, text potrivit căruia justiția se realizează prin Curtea Supremă de Justiție și prin celelalte instanțe judecătorești stabilite de lege.

11. În sesizarea grupului de membri ai Camerei Deputaților se consideră că art. 24 alin. 2 din lege violează art. 128 din Constituție, care prevede că, împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și Ministerul Public pot exercita căile de atac, în condițiile legii.

Se are în vedere, în sensul acestei afirmații, că prevederea art. 24 alin. 2 din lege, potrivit căreia hotărârile judecătorești cu privire la imobilele prevăzute la art. 1, rămase definitive și irevocabile, vor putea fi atacate cu recurs în anulare, întemeiat pe dispozițiile art. 330 din Codul de procedură civilă, ar reprezenta un amestec nejustificat al legiitorului în activitatea de judecată, un mijloc prin care se sugerează că procesele deja judecate în această materie sunt atacabile pentru depășirea atribuțiilor instanțelor judecătorești,

în felul acesta s-ar încălca, incidental, și art. 125 din Constituție.

Se susține, tot astfel, că trimiterea pe care art. 24 alin. 2 din lege o face la art. 330 din Codul de procedură civilă este neconstituțională, argumentându-se însăși neconstituționalitatea textului de procedură la care se face referire. Se susține, în acest sens, că art. 330 din Codul de procedură civilă încalcă principiul egalității părților în folosirea căilor de atac, enunțat de art. 128 din Constituție, deoarece procurorul general poate exercita recursul în anulare oricând. Or, astfel cum se susține în sesizare, în materie civilă o asemenea normă impietează asupra drepturilor cetățenilor stabilite prin justiție, asupra stabilității și obligativității hotărârilor judecătorești, precum și asupra autorității lucrului judecat.

Se arată, în concluzie, că, întemeindu-se pe textul art. 330 din Codul de procedură civilă, potrivit Constituției, art. 24 alin. 2 din lege ar fi, la rândul său, neconstituțional.

12. O serie de obiecții, cuprinse în ambele sesizări, privind neconstituționalitatea legii au în vedere neconformitatea acesteia cu prevederile unor pacte și tratate internaționale la care România este parte.

Se pornește de la textele cuprinse în art. 20 din Constituție, potrivit cărora „dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte. Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile omului, la care România este parte, și legile interne, au prioritate reglementările internaționale“. Așa fiind, în măsura în care legea se abate de la normele cuprinse într-un pact, tratat sau convenție internațională privind drepturile fundamentale ale omului, ea încalcă, în același timp, prevederile Constituției.

Sunt astfel invocate o serie de reglementări internaționale referitoare la dreptul persoanelor de a-și vedea recunoscut și ocrotit dreptul de proprietate, inclusiv pe calea recurgerii la instanțele naționale competente. Sunt avute în vedere, în acest sens, Declarația Universală a Drepturilor Omului, Convenția Europeană a Drepturilor Omului, Documentul Reuniunii de la Copenhaga a Conferinței pentru dimensiunea umană a C.S.C.E.

Se face, de asemenea, referință la „Declarația referitoare la principiile fundamentale ale justiției în legătură cu victimele abuzului de putere“, adoptată de Adunarea generală a O.N.U. cu nr. 46 din 29 februarie 1988, care are în vedere obligația statelor membre ale O.N.U. de a include în legislația lor prevederi referitoare la reparații și restituiri convenite victimelor abuzului de putere.

13. În sesizarea adresată Curții Constituționale de către grupul de senatori se invocă neconstituționalitatea adoptării legii de către Senat, constând în faptul că nu a fost întrunit numărul de voturi cerut de art. 74 din Constituție pentru adoptarea, de către Senat, a unei legi organice. Se susține că, în timp ce pentru adoptarea legii era nevoie de votul favorabil a cel puțin 72 de senatori, în fapt au votat „pentru” numai 68 (sau, eventual, 69) de membri ai Senatului.

Se reamintește că asupra acestui motiv de neconstituționalitate Curtea Constituțională a mai fost sesizată, la 27 septembrie 1994, de un grup de 26 de senatori, dar sesizarea a fost respinsă prin Decizia nr. 93 din 20 octombrie 1994 a Curții Constituționale, întrucât obiecția de neconstituționalitate nu a fost invocată în condițiile art. 144 lit. a) din Constituție.

14. O altă obiecție de neconstituționalitate, cu caracter procedural, este invocată în sesizarea grupului de deputați, care, referindu-se la modul în care s-a desfășurat ședința comună a Camerei Deputaților și Senatului din 28 iunie 1995, susțin că au fost încălcate prevederile art. 76 alin. (2) din Constituție și, deopotrivă, ale art. 54 din Regulamentul ședințelor comune ale celor două Camere.

Se are în vedere faptul că, întrucât raportul comisiei de mediere, care fusese adoptat de Senat — cu excepția art. 10 din lege —, nu a întrunit, după dezbateri, numărul necesar de voturi la Camera Deputaților, în ședința comună din 28 iunie 1995 a celor două Camere, în loc să se supună dezbaterii toate textele în care Senatul se pronunțase într-un fel și Camera Deputaților în alt fel, au fost supuse dezbaterii numai prevederile art. 10 din lege (votat de Senat în propria sa redactare, deși comisia de mediere propusese spre votare textul Camerei Deputaților).

În temeiul art. 19 din Legea nr. 47/1992, s-au solicitat puncte de vedere președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului.

În punctul de vedere al președintelui Camerei Deputaților se consideră că obiecțiile de neconstituționalitate nu sunt întemeiate, arătându-se, în esență, următoarele:

— sesizarea semnată de cei 50 de deputați nu poate fi acceptată, deoarece nu îndeplinește condițiile art. 144 lit. a) din Constituție, în sensul că este semnată de 49 de deputați și de un senator;

— cu privire la încălcarea art. 15 alin. (2) din Constituție, se arată că susținerea „nu poate fi primită în condițiile în care legea produce efecte juridice numai după ce va intra în vigoare” și acestea „au în vedere persoanele fizice și schimbarea regimului juridic al unor bunuri pentru viitor, fără a avea raporturile juridice nascute înainte de intrarea în

vigoare a legii”. Sunt citate deciziile Curții Constituționale nr. 62/1995 și nr. 3/1993;

— cu privire la art. 24 alin. 1, care încalcă prevederile art. 21 din Constituție, se arată că obiecția este neîntemeiată, deoarece art. 18 din lege reglementează controlul judecătoresc asupra hotărârilor comisiilor, fiind, de asemenea, respectate și prevederile constituționale ale art. 72 alin. (1) — „Parlamentul adoptă legi constituționale, legi organice și legi ordinare” — și ale alin. (3) lit. k) — „Prin lege organică se reglementează regimul juridic general al proprietății și al moștenirii”;

— cu privire la încălcarea prevederilor art. 41 alin. (1)—(5) și (7), precum și ale art. 135 din Constituție, pe motiv că foștii proprietari ar avea un drept de proprietate asupra imobilelor trecute în proprietatea statului, se consideră că „un asemenea drept nu există, aceste bunuri se află în proprietatea statului român care le stăpânește în nume propriu” și „nu se pune problema încălcării prevederilor art. 41 alin. (1) — (5) și alin. (7) și ale art. 135 din Constituție, deoarece aceste prevederi nu au nici o relevanță pentru caracterizarea constituțională a actelor în virtutea cărora foștii proprietari și-au pierdut aceste imobile, iar statul a devenit proprietarul lor”;

— cu privire la violarea prevederilor art. 42 din Constituție „pe motiv că legea încalcă dreptul de moștenire, deoarece ne-am afla în fața unei exproprieri camuflată”, se consideră că nici această susținere nu poate fi primită, prevederile legii recunoscând foștilor proprietari sau moștenitorilor acestora fie dreptul la dobândirea în natură a locuinței pe care o dețin, fie dreptul la despăgubire;

— referitor la încălcarea prevederilor art. 49 din Constituție, prin nerecunoașterea dreptului la restituirea în natură a imobilelor, precum și a dreptului la despăgubire integrală în situația în care bunul nu este restituit în natură, se apreciază că „restitutio in integrum” și despăgubirea integrală nu sunt drepturi fundamentale, ci modalități de reparare a prejudiciilor materiale și morale cauzate unei persoane;

— cu privire la încălcarea prin art. 9 din lege a art. 54 din Constituție, se apreciază că susținerea nu are temei, atât timp cât buna-credință a chiriașilor este prezumată, iar exercitarea drepturilor acestora se face cu protejarea drepturilor foștilor proprietari sau ale moștenitorilor acestora;

— referitor la încălcarea, prin art. 4 din lege, a dispozițiilor art. 16 alin. (1) din Constituție, se consideră că „legea se aplică și cetățenilor români cu domiciliul în străinătate, care își stabilesc domiciliul în țară în temeiul prevederilor legii; așadar, între aceștia și cei care au domiciliul în țară nu există nici o discriminare”;

— în ce privește încălcarea prevederilor art. 18 din Constituție, prin înlăturarea străinilor și apatrizilor de la beneficiul legii, se apreciază că „legea nu exclude de la beneficiul ei străinii sau apatrizii cu domiciliul în România, cu excepția dobândirii dreptului de proprietate asupra terenurilor, conform art. 18 alin. (1) și art. 41 alin. (2) din Constituție“;

— cât privește încălcarea prevederilor art. 125 alin. (1) din Constituție, se consideră că, prin dispozițiile art. 18 alin. 1 și ale art. 24 alin. 2 din lege, se asigură controlul judecătoresc al hotărârilor comisiilor constituite în temeiul acesteia;

— referitor la art. 24 alin. 2, care încalcă prevederile art. 128 din Constituție, se arată că „exercitarea căilor de atac, efectuată în condițiile legii, nu contravine art. 128 din Constituție“;

— cu privire la încălcarea dispozițiilor constituționale referitoare la proprietate și protecția acesteia, prin art. 1 alin. 1 din lege, care folosește expresia „fără titlu“, se apreciază că cererea de redobândire prin acțiune în revendicare poate fi sortită eșecului în cele mai multe situații, datorită lipsei titlului de proprietate, prescripției dreptului la acțiune potrivit art. III din Decretul nr. 218/1960 pentru modificarea Decretului nr. 167/1958, uzucapiunii;

— cât privește încălcarea art. 74 alin. (1) și art. 76 alin. (2) din Constituție și, respectiv, a art. 54 din Regulamentul ședințelor comune ale Camerei Deputaților și Senatului, referitoare la procedura de adoptare a legilor organice, se apreciază că obiecția de neconstituționalitate nu poate fi primită, deoarece semnatarii nu fac dovada nerespectării procedurii de vot.

În punctul de vedere al președintelui Senatului se consideră că obiecțiile de neconstituționalitate nu sunt întemeiate, arătându-se, în esență, următoarele:

— referitor la invocarea practicii Curții Constituționale și, respectiv, cu privire la solicitarea adresată Curții de a pronunța o hotărâre care „să constate caracterul neconstituțional al legii respective“, se apreciază că susținerea este neîntemeiată, deoarece „procedura de față se înscrie în cadrul procedurii jurisdicționale stabilite la controlul constituționalității legilor înainte de promulgare“, instituită prin Legea nr. 47/1992. Se apreciază, de asemenea, că nici invocarea necorelării legii cu documentele internaționale și, deci, încălcarea art. 20 din Constituție, nu este întemeiată, deoarece, tocmai pentru că se recunoaște comiterea de abuzuri și de ilegalități înainte de decembrie 1989, prin art. 77 din Legea nr. 58/1991 și art. 26 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, s-a urmărit reglementarea modului de reparare și înlăturare a nedreptăților;

— cât privește obiecția din sesizare privind „caracterul retroactiv al legii, întrucât, în loc de a dispune pentru viitor, are efecte constituționale pentru trecut, contra dispozițiilor

art. 15 alin. (2) din Constituție“ se arată că susținerea este greșită teoretic. Aceasta, deoarece nu se recunoaște statului calitatea de proprietar, exercitată de la o anumită dată cu toate atributele sale, fiind considerată o simplă stare de fapt, ce a exclus pe vechii proprietari din drepturile lor. În realitate, se susține în punctul de vedere, „nu se pune problema unui drept de revendicare, de atributul proprietarului neposesor, ci de reconstituirea emolumentului pagubelor suportate la acea dată“, cu mențiunea că răspunsul este același și pentru argumentul subsidiar folosit de grupul de senatori în legătură cu această problemă, și anume: „de ce o acțiune în revendicare este permisă împotriva unei persoane fizice care l-a deposedat pe petiționar, în intervalul 1945—1989, și de ce statul nu poate fi chemat în judecată, creându-se, astfel, o discriminare între proprietari“.

Același mod de înțelegere a problemei, apreciat ca neîntemeiat, determină și criticile aduse prin sesizări Decretului nr. 218/1960 și Decretului nr. 712/1966.

Obiectul legii criticate privește, concret, imobilele pentru care statul își exercită atributele de proprietate, astfel încât se apreciază că invocarea art. 150 din Constituție cu privire la imposibilitatea teoretică de a face în prezent acte de preluare în baza acelor acte normative, considerate abuzive, nu este justificată;

— cu privire la invocarea în obiecția de neconstituționalitate a art. 41 alin. (1)—(5) și alin. (7) și a art. 135 din Constituție, a art. 17 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, a art. 1 din Protocolul prim la Convenția Europeană a Drepturilor Omului și a art. 96 din Documentul Reuniunii de la Copenhaga, se arată că aceasta „reprezintă de fapt o reluare a aceluiași idei, combătute de noi anterior“. Se menționează „că răspunsul este același“ și cu privire la susținerea referitoare la încălcarea art. 49 din Constituție — restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți;

— cât privește susținerea referitoare la principiul reparării integrale și în natură, se apreciază că „opțiunea politică trebuie să țină seama de posibilitățile economice, costul social, dificultățile de absorbție a unor categorii de persoane pentru care statul, potrivit art. 43 din Constituție, este obligat să asigure un nivel de trai decent“;

— cât privește încălcarea art. 16 alin. (1) din Constituție „prin condiționarea unor cetățeni români aflați în străinătate de a-și stabili domiciliul în România în timp de 6 luni de la intrarea legii în vigoare, pentru a beneficia de prevederile acestei legi“, se apreciază că, pentru a beneficia de drepturi în condiții de egalitate cu ceilalți cetățeni români, este necesară, corelativ, participarea la toate obligațiile față de

— susținerile privind încălcarea art. 54 din Constituție — exercitarea drepturilor și a obligațiilor — nu au legătură cu raporturile directe pe care textul constituțional le vizează;

— referitor la încălcarea art. 18 din Constituție, prin faptul că de prevederile legii nu beneficiază și cetățenii străini și apatrizii care locuiesc în România, se consideră că această critică nu este fondată, deoarece, pe de o parte, situația foștilor cetățeni români a fost rezolvată prin documente internaționale nepublicate, iar pe de altă parte, textul constituțional vizează protecția generală a persoanelor și averilor, statul român putând conferi cetățenilor săi drepturi cu caracter specific;

— cât privește obiecția referitoare la dispozițiile art. 24 prin care s-ar îngredi exercitarea dreptului de a se adresa justiției, încălcându-se, astfel, art. 24 și art. 125 din Constituție, se apreciază că „nici o prevedere a legii nu împiedică accesul la justiție, pentru respectarea drepturilor conferite de noua lege, astfel încât premisele fiind false, desigur și concluzia dedusă este de același gen“;

— referirea la violarea art. 128 din Constituție — privind folosirea căilor de atac — „întrucât trimiterea la art. 330 din Codul de procedură civilă este neconstituțională, încălcându-se principiul egalității părților, atunci când se prevede că recursul în anulare se poate exercita numai de procurorul general, oricând, creându-se astfel o discriminare“, este nefondată, deoarece există doar două cazuri de promovare a unui recurs în anulare;

— cu referire la problemele de procedură, invocate de grupul de senatori în sesizare și care privesc constituționalitatea votului final exprimat în plenul Senatului, violarea art. 76 alin. (2) din Constituție și a art. 54 din Regulamentul ședințelor comune ale Camerei Deputaților și Senatului, prin limitarea dezbaterilor doar la art. 10 din lege, se apreciază că ele au fost analizate în partea introductivă a acestui punct de vedere, când s-au făcut referiri la Decizia Curții Constituționale nr. 93 din 20 octombrie 1994;

— cât privește obiecția referitoare la dispozițiile art. 1 și următoarele, care încalcă principiul separației puterilor, se apreciază că se face „confuzie între cine creează norma de drept și cine rezolvă raporturile juridice litigioase născute pe baza unei legi“, citând în susținere Avizul consultativ al Curții Constituționale, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea a II-a, nr. 166 din 16 iulie 1994.

În punctul de vedere exprimat, Guvernul consideră că obiecțiile cuprinse în sesizări nu sunt întemeiate și arată, în esență, următoarele:

— sesizarea celor 50 de deputați nu poate fi primită, într-

— cu privire la obiecția de neconstituționalitate a Decretului nr. 92/1950 se apreciază că, potrivit deciziilor Curții Constituționale nr. 3/1993 și nr. 27/1993, „în cazul imobilelor naționalizate prin Decretul nr. 92/1950, dreptul subiectiv al statului s-a constituit, deci raporturile juridice corespunzătoare s-au stabilit, anterior Constituției din 1991, pe baza altui regim constituțional.

Potrivit regimului constituțional anterior, statul este proprietarul imobilelor naționalizate și, pornind de la recunoașterea acestui drept al său, trebuie analizate și rezolvate toate aspectele de neconstituționalitate invocate“;

— cu privire la caracterul retroactiv al legii, prin care s-ar încălca prevederile art. 15 alin. (2) din Constituție, se consideră că, așa cum au stabilit Curtea Constituțională și Curtea Supremă de Justiție „problema conformității unei legi sau a altor reglementări legale trebuie să se raporteze la Constituția sub imperiul căreia acestea au fost adoptate“, în speță, „dreptul subiectiv de proprietate al statului asupra imobilelor trecute în proprietatea sa nu este stins ca efect al intrării în vigoare a Constituției din 1991“, dar el „se poate exercita numai cu respectarea prevederilor constituționale referitoare la proprietate... Acesta este un aspect care, însă, nu privește existența dreptului, ci regimul său juridic“;

— cu referire la neconstituționalitatea sintagmei „fără titlu“, se arată că, prin Decretul nr. 218/1960 pentru modificarea Decretului nr. 167/1958 și Decretul nr. 712/1966 cu privire la bunurile ce se încadrează în prevederile art. III din Decretul nr. 218/1960, au fost legalizate „preluările fără titlu ale unor bunuri proprietate privată, considerându-le bunuri proprietate de stat, intrate în posesia unor organizații socialiste, inclusiv în absența unui titlu“. Se apreciază, de asemenea, că „semnificația art. 1 alin. 1, din punctul de vedere al aplicării legii în timp, este constatarea unei realități notorii: existența dreptului de proprietate al statului asupra imobilelor preluate, indiferent că aceasta avusese loc cu sau fără titlu“.

În continuare, se consideră că teza potrivit căreia alte bunuri ce „n-au trecut în proprietatea statului nici măcar prin efectul celor două decrete menționate și că restituirea lor n-ar putea fi decisă de această lege, ci de către instanțele judecătorești, în caz contrar legea ar înfăptui o lezare a principiului separației puterilor în stat“, promovează inegalitatea cetățenilor în fața legii. Cât privește deposedările făcute de stat, cu sau fără titlu, se consideră că, într-adevăr, au fost abuzive și ilegale, dar măsurile reparatorii pot fi stabilite numai pe baza legii. În sprijinul acestei idei sunt și dispozițiile art. 26 din Constituție și ale art. 77 din Legea nr. 53/1991, astfel că „potrivit acestor dispoziții imperative, repararea unor asemenea daune este o problemă rezervată legii și nici un organ de jurisdicție nu poate, fără încălcarea

acestor prevederi, să se substituie legiuitorului în soluționarea problemei respective“. Critica din sesizare, referitoare la semnificația noțiunii de *măsuri reparatorii*, este apreciată ca „o problemă de interpretare a legii“, iar nu de neconstituționalitate;

— cu privire la susținerile referitoare la încălcarea dispozițiilor art. 41 alin. (1)—(5) și (7), ale art. 42 și ale art. 135 alin. (6) din Constituție, se apreciază că obiecțiile nu au un suport real, deoarece legea nu operează trecerea unor bunuri în proprietatea statului, acesta având deja calitatea de proprietar al imobilelor în temeiul naționalizării făcute sub imperiul altei Constituții;

— cât privește încălcarea prevederilor art. 49 din Constituție, pentru aspectul din obiecție referitor la repararea în natură a daunelor suferite sunt reiterate argumentele evocate anterior, iar pentru aspectul referitor la cuantumul despăgubirilor, se arată că „în raport cu posibilitățile economiei naționale românești, acestea sunt net superioare față de măsurile similare luate de unele țări foste comuniste care au acordat cupoane sau o sumă care, oricum, nu se ridică la echivalentul veniturilor salariale medii pe economie, ale unei persoane, pe o perioadă de 20 de ani, așa cum face legea română“;

— cu privire la încălcarea art. 54 din Constituție, se apreciază „că nu poate fi vorba de o încălcare a drepturilor celor vătămați prin pierderea proprietății, ca urmare a vânzării către chiriași, de către stat în calitate de proprietar, a apartamentelor sau imobilelor nerestituite“ și deci „nu se aduce atingere câtuși de puțin art. 54 din Constituție, care prevede că cetățenii trebuie să-și exercite drepturile cu bună-credință, fără a încălca drepturile și libertățile celorlalți“;

— cu privire la încălcarea art. 16, art. 17 și art. 25 din Constituție, prin nerecunoașterea dreptului de proprietate al cetățenilor români stabiliți în străinătate și a creării inegalității în rândul foștilor proprietari, se apreciază că această normă „nu poate fi cenzurată și nici nu poate fi considerată că încalcă vreun principiu constituțional“;

— cu privire la încălcarea prin art. 24 alin. 1 din lege a art. 21 din Constituție, se consideră că legea nu interzice accesul liber la justiție și, de altfel, soluția legii este în concordanță cu Decizia nr. 3/1993 a Curții Constituționale, cu pct. 3 din Hotărârea nr. 1/1995 a Curții Supreme de Justiție, precum și cu prevederile Legii nr. 47/1992 și ale Legii nr. 58/1991, sub aspectul reparării în natură a daunelor suferite prin naționalizare;

— cu privire la încălcarea, prin art. 24 alin. (2) din lege, a prevederilor art. 128 din Constituție, ca urmare a trimiterii pe care legea o face la art. 330 din Codul de procedură

altceva decât stabilirea, în condițiile legii, a procedurii de reformare a unei hotărâri“;

— referitor la aspectele de ordin procedural, invocate cu privire la desfășurarea ședințelor, se apreciază că acestea nu intră în competența Curții Constituționale;

— privitor la evocarea, în cuprinsul sesizărilor, a documentelor internaționale privind drepturile omului, se apreciază că „nici prin prisma acestora, obiecțiile de neconstituționalitate nu pot fi reținute“.

Având în vedere că sesizările de neconstituționalitate care formează obiectul dosarelor nr. 107 A/1995 și nr. 108 A/1995 privesc aceeași lege, s-a decis conexarea Dosarului nr. 108 A/1995 cu Dosarul nr. 107 A/1995,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ,

ținând seama de obiecțiile de neconstituționalitate cuprinse în cele două sesizări reținute, de punctele de vedere comunicate de președintele Camerei Deputaților, de președintele Senatului și de Guvern, de raportul întocmit de judecătorul-raportor, de dispozițiile Legii pentru reglementarea situației juridice a unor imobile cu destinația de locuințe, trecute în proprietatea statului, raportate la Constituția României, în temeiul dispozițiilor art. 144 lit. a) din Constituție și ale art. 17 și următoarele din Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

1. Cât privește obiecția potrivit căreia unul dintre scopurile avute în vedere de legiuitor — acela al protecției chiriașilor din imobilele trecute în proprietatea statului — s-ar fi putut realiza mai eficient pe alte căi, aceasta urmează a fi înlăturată.

Într-adevăr, o asemenea critică adusă legii nu se sprijină, în contextul în care a fost formulată, pe invocarea unor prevederi constituționale care ar fi încălcate prin măsurile de protecție socială cuprinse în lege privind categoria de persoane avute în vedere.

Pe de altă parte, preferința Parlamentului, ca unică autoritate legiuitoare a țării, pentru o anumită soluție legislativă este un atribut suveran al acestuia, atâta timp cât nu contravine normelor și principiilor Constituției.

2. În ce privește susținerea faptului că, prin art. 1 alin. 1, legea ar avea un caracter retroactiv, urmează a se observa că, pornind de la constatarea existenței, între anii 1945 și 1989, a unor dispoziții legale privind trecerea în proprietatea statului a unor imobile cu destinația de locuințe, legea nu are nicidecum un caracter retroactiv, ea urmând să reglementeze numai pentru viitor dreptul foștilor proprietari de a li se restitui bunurile respective sau de a primi despăgubirile stabilite.

Într-adevăr, potrivit practicii constante a Curții Constituționale, așa cum rezultă din Decizia nr. 1/1995 și din

Decizia nr. 62/1995 —, supremația dispozițiilor constituționale referitoare la regimul proprietății private — ca, de altfel, în general, supremația legii fundamentale, la care se referă art. 51 din Constituție — se aplică exclusiv legilor în vigoare sub imperiul actualei Constituții.

Așa fiind, aplicarea criteriului ierarhic al supremației Constituției față de o lege anterioară ale cărei efecte s-au consumat în trecut ar însemna să se confere regimului constituțional actual un efect retroactiv, încălcându-se principiul neretroactivității legii.

Soluționarea conflictului legilor în timp face necesară diferențierea dreptului subiectiv, constituit sub imperiul legii anterioare, de cel născut potrivit legii posterioare; această din urmă lege nu poate, fără a avea caracter retroactiv, să aducă atingere modalității în care legea anterioară a constituit dreptul respectiv, modalitate guvernată de principiul *tempus regit actum*.

În consecință, chiar dacă naționalizarea ori alte moduri în care, sub imperiul unor legi anterioare, a luat naștere dreptul de proprietate al statului nu sunt corespunzătoare prevederilor Constituției, dreptul subiectiv de proprietate al statului, constituit potrivit reglementărilor legale anterioare actualei legi fundamentale, nu este stins ca efect al intrării în vigoare a acesteia, independent de modificările aduse regimului juridic al proprietății.

Potrivit art. 26 alin. (3) din Legea nr. 47/1992, neconstituționalitatea unei legi se poate constata de Curtea Constituțională numai cu referire la raporturi juridice stabilite după intrarea în vigoare a Constituției din 1991; această prevedere este, prin ipoteză, aplicabilă legilor în vigoare adoptate anterior Constituției. Așa fiind, față de dispoziția art. 150 alin. (1) din Constituție, care stabilește că legile anterioare sunt abrogate în măsura în care contravin unei dispoziții constituționale, art. 26 alin. (3) din Legea nr. 47/1992 limitează efectul abrogator la data intrării în vigoare a Constituției. Este însă o regulă ce nu se poate aplica imobilelor trecute în proprietatea statului sub imperiul Decretului nr. 92/1950 ori al altor prevederi legislative anterioare Constituției, deoarece în cazul unor asemenea imobile dreptul subiectiv de proprietate al statului s-a constituit în cadrul unor raporturi juridice stabilite anterior Constituției.

Urmează, față de cele arătate, ca obiecția de neconstituționalitate privind caracterul retroactiv al dispozițiilor art. 1 alin. 1 din lege să fie respinsă, de vreme ce trebuie să se recunoască statului dreptul de a hotărî neîngrădit asupra regimului juridic al bunurilor intrate în proprietatea sa în baza unor titluri conforme cu legislația existentă în momentul dobândirii dreptului său de proprietate, precum și de a stabili în cazul în care prin restituire în natură, prin plata unor

despăgubiri sau în orice altă modalitate — foștii proprietari sau moștenitorii acestora vor beneficia de reparații pentru prejudiciile suferite prin aplicarea unor prevederi legislative în perioada 6 martie 1945 — 22 decembrie 1989. Măsurile reparatorii cuprinse în lege, urmând a fi aplicate exclusiv pentru viitor, nu au, sub nici un aspect, caracter retroactiv.

Referirea din art. 1 al legii la imobilele aflate, la 22 decembrie 1989, în posesia statului sau a unor persoane juridice nu are în vedere stabilirea momentului trecerii lor în proprietatea statului, ci exclusiv determinarea sferei locuințelor cu privire la care se aplică reglementarea dată prin lege.

Cât privește obiecția bazată pe afirmația că legea ar fi neconstituțională și prin faptul că recunoaște efectele Decretului nr. 92/1950, deși acesta era neconstituțional chiar și în raport cu prevederile Constituției din 1948, iar pe de altă parte că, în aplicarea acestuia, s-au preluat și alte bunuri decât cele la care se referea reglementarea respectivă, aceasta urmează să fie, de asemenea, respinsă, întrucât Curtea Constituțională nu este, potrivit Constituției, competentă să examineze concordanța legilor anterioare cu prevederi constituționale existente la data adoptării lor, și nici să verifice modul în care s-au aplicat reglementările legale anterioare.

Trebuie să se observe, în fine, că, întrucât imobilele în discuție se află, legal, în proprietatea statului, este evident că, spre a obține reparația ce li se cuvine în lumina prevederilor legii, foștii proprietari sau, după caz, moștenitorii acestora trebuie să urmeze regulile instituite prin această lege, inclusiv cât privește accesul la instanțele judecătorești. Aceasta reprezintă o garanție pe care nu ar putea-o oferi calea unei acțiuni în revendicare a unui bun trecut incontestabil în proprietatea statului.

Obiecțiile privind neconstituționalitatea art. 1 alin. 1 din lege sunt, de aceea, neîntemeiate și urmează să fie respinse în măsura în care se referă la locuințele care au fost preluate de stat în baza unor titluri, așadar în temeiul reglementărilor legislative existente la data respectivă, reglementări adoptate în baza unui alt regim constituțional.

În toate aceste cazuri, dreptul de proprietate al statului nu poate fi contestat, astfel încât restituirea bunurilor respective către foștii proprietari sau către moștenitorii acestora, ca și reglementarea acordării unor despăgubiri nu pot fi realizate decât prin lege specială. Astfel cum, de altfel, rezultă și din Legea nr. 58/1991 (art. 17) și din Legea nr. 47/1992 [art. 26 alin. (3)].

Alta este însă situația locuințelor care au fost preluate de stat printr-un act administrativ ilegal, ori pur și simplu în fapt, așadar fără titlu, în condițiile inexistenței unei legislații legale care să constituie temeiul juridic al

constituirii dreptului de proprietate al statului. În asemenea cazuri, dreptul de proprietate al persoanei fizice nu a fost desființat legal, astfel încât, statul nefiind proprietar, asemenea imobile nu pot fi incluse în categoria celor avute în vedere într-o lege al cărei obiect este reglementarea situației juridice a locuințelor trecute în proprietatea statului. În alți termeni — cu excepția cazurilor în care, potrivit legii, apartamentele ar urma să fie, fără limitări valorice, restituite în natură fostului proprietar ori moștenitorilor acestora —, măsurile cuprinse în lege (acordarea de despăgubiri, vânzarea locuințelor către chiriașii care le ocupă ori păstrarea lor în patrimoniul statului) nu sunt aplicabile acelor locuințe cu privire la care statul nu a dobândit, legal, dreptul de proprietate.

A considera, într-o dispoziție a legii, că și imobilele preluate de stat, fără titlu, fac obiectul dreptului său de proprietate ar fi să se recunoască acestei legi un efect constitutiv de drept de proprietate al statului, ceea ce ar presupune fie un efect retroactiv al legii, fie recurgerea la un mod de transformare a proprietății persoanelor fizice în proprietate de stat, pe care Constituția din 1991 nu îl cunoaște și care, de aceea, nu poate fi acceptat.

Urmează, așadar, ca obiecția de neconstituționalitate a acelei părți a art. 1 alin. 1 din lege, care se referă la imobilele trecute în proprietatea statului sau a altor persoane juridice, fără titlu, să fie primită.

Ar fi însă echitabil ca proprietarii unor asemenea imobile sau moștenitorii acestora să poată beneficia și de prevederile acestei legi, câtă vreme, în forma actuală a legii, acest drept le este recunoscut.

Ar rămâne, de aceea, la aprecierea Parlamentului, cu prilejul reexaminării legii, posibilitatea adoptării unor măsuri de completare a dispozițiilor acesteia privind:

— dreptul persoanelor ale căror locuințe au fost preluate de către stat, fără titlu, și al moștenitorilor acestora — locuințe cu privire la care statul nu a dobândit dreptul de proprietate — de a opta pentru beneficiul aplicării legii, în ipoteza în care vor dori să renunțe la calea incertă, lentă și costisitoare a unei acțiuni în revendicare;

— interzicerea vânzării către chiriași a locuințelor cu privire la care cei în cauză s-au adresat justiției în termen de 6 luni de la intrarea în vigoare a legii (cu condiția de a notifica organelor competente, în acel termen, faptul de a fi introdus cererea de revendicare).

Cu prilejul unor asemenea completări ale legii ar urma — față de reglementarea dată prin art. 24 alin. 2 — să se aprecieze și asupra necesității de a se reglementa dreptul persoanelor care au obținut hotărâri judecătorești definitive și reobținute de restituire a unor locuințe, atacate cu recurs

în anulare, de a beneficia de prevederile legii în cazul în care hotărârile respective vor fi desființate în urma recursului; s-ar putea concepe o „repunere“ în termenul de 6 luni, în temeiul legii.

3. Urmează să fie respinsă critica referitoare la înfrângerea, prin art. 1 alin. 1 din lege, a principiului separației puterilor, prin aceea că Parlamentul, în loc să legifereze, se substituie puterii judecătorești în măsura în care stabilește, cu titlu general, prin lege, că toate preluările făcute de stat în perioada 1945—1989, indiferent în ce mod, echivalează cu transferuri corecte și valabile ale dreptului de proprietate. Astfel cum susțin, în esență, autorii acestei obiecții de neconstituționalitate, problema restituirii imobilelor trecute în proprietatea statului ori a despăgubirii foștilor proprietari nu poate fi rezolvată decât de instanțele judecătorești, iar nu pe calea legii; procedând altfel, legea ar încălca, în egală măsură, art. 21 din Constituție privind dreptul oricărei persoane de a se adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime, precum și art. 125 alin. (1) din Constituție, care statornicește realizarea justiției prin instanțele judecătorești stabilite de lege.

Este însă evident că, în prezența unui drept de proprietate, incontestabil din punct de vedere juridic, al statului asupra locuințelor, întemeiat pe reglementări legale anterioare Constituției actuale, singura modalitate de restituire a imobilelor și, după caz, de dezdăunare a foștilor proprietari este adoptarea unei legi speciale.

Într-adevăr, în prezența unor realități juridice consolidate ca efect al unor reglementări legale emise sub imperiul unei alte ordini constituționale, instanțele judecătorești n-ar putea — în lipsa unor texte de lege menite să rezolve nemijlocit situațiile complexe create în timp și să concilieze interesele conflictuale ale diferitelor categorii de persoane — să ordone restituiri sau reparații, fără a se substitui, ele însele, puterii legiuitoare, depășind, prin aceasta, limitele puterii judecătorești.

Nu se poate susține, în raport cu prevederile legii, că acestea ar viola dispozițiile art. 21 și ale art. 125 alin. (1) din Constituție, câtă vreme, potrivit art. 18 din lege, hotărârile comisiilor instituite pentru stabilirea dreptului foștilor proprietari și al altor persoane la restituirea în natură ori la acordarea de despăgubiri, precum și a cuantumului despăgubirilor, sunt supuse controlului judecătoresc, potrivit legii civile, și pot fi atacate în termen de 30 de zile de la comunicare.

4. Nu s-ar putea vorbi despre condiții, nici despre violarea, prin prevederile legii, a textelor constituționale referitoare la ocrotirea proprietății private, în mod egal, indiferent de titlu, admitându-se, în acest caz, promovarea de către un

dintre sesizări, că legiuitorul recurge la o „expropriere individuală”, neprevăzută de Constituție.

Prevederile constituționale referitoare la ocrotirea proprietății private, inclusiv cele care reglementează exproprierea pentru o cauză de utilitate publică, nu pot avea, nici ele, caracter retroactiv, spre a servi la aprecierea legalității unor măsuri adoptate în trecut, sub imperiul unei alte legislații și al altui regim constituțional.

Pornind de la constatarea unor realități juridice existente, a căror validitate nu mai poate fi contestată, legea nu numai că nu realizează „exproprierea individuală” a locuințelor aflate în proprietatea statului, dar înfăptuiește, cu mijloace specifice și ținând seama de realitățile economice și sociale din prezent, o reparație în folosul foștilor proprietari, persoane fizice.

Scopul legii este acela de a statornici măsuri reparatorii — restituiri și despăgubiri — în interesul foștilor proprietari, ale căror locuințe au fost trecute în proprietatea statului, iar nu — astfel cum se afirmă — acela de a „împroprietări” pe chiriași. Posibilitatea vânzării către chiriași a locuințelor ce nu se restituie în natură foștilor proprietari este reglementată, prin art. 9 alin. 1 din lege, ca o formă în care statul, în calitate de proprietar, statornicește regimul juridic al bunurilor ce-i aparțin, astfel cum a făcut-o și cu privire la cea mai mare parte a fondului său locativ, deja vândută, potrivit legii, persoanelor care ocupau locuințele cu titlu de chiriași. Este vorba, totodată, despre recunoașterea, prin lege, a unei îndreptățiri egale a persoanelor cărora li s-au repartizat cu chirie locuințe ale statului, de a le cumpăra, indiferent de modul în care locuințele au fost dobândite în proprietate de către stat, înlăturându-se discriminarea actuală dintre chiriașii din locuințele construite de stat și cei care ocupă locuințe dobândite în proprietate, în alte moduri, de către acesta. Și este vorba, în același timp, de o măsură menită să asigure realizarea scopului legii, acela de a acoperi o parte a cheltuielilor necesitate de despăgubirea foștilor proprietari, în condițiile în care resursele bugetare ce pot fi alocate cu această destinație sunt, evident, neîndestulătoare.

Așa fiind, „necesitatea” reglementării cumpărării de către chiriași a locuințelor nerestituite în natură nu are nici o legătură cu cauzele de utilitate publică avute în vedere de Constituție cu referire la condițiile exproprierii [art. 41 alin. (3)], dat fiind că obiectul legii este în totul altul decât exproprierea.

Așadar, obiecțiile de neconstituționalitate care se referă la violarea art. 41 și art. 135 alin. (6) din legea fundamentală — în ceea ce privește, de asemenea, considerate ca neconstituționale.

5. Nici o prevedere a legii nu îndreptățește critica potrivit căreia ar fi încălcate prevederile art. 42 din Constituție, care garantează dreptul la moștenire.

Lăsând la o parte referirea pe care autorii acestei critici o fac la așa-zisa „expropriere deghizată” — referire ce nu are nici un suport față de prevederile legii și care, de altfel, nu poate decât în mod forțat să fie asociată cu garantarea dreptului la moștenire —, legea recunoaște nelimitat drepturile moștenitorilor, acestea fiind identice cu cele ale fostului proprietar, la a cărui succesiune sunt chemați. Toate formele succesiunii sunt recunoscute, atât cea legală, cât și cea testamentară; clasele de moștenitori nu sunt altele decât cele stabilite de legea civilă; nici o derogare de la normele de drept comun referitoare la procedura succesorală nu este prevăzută. Legea stabilește, în fine (art. 5 alin. 4), că moștenitorii sunt socotiți de drept că au acceptat succesiunea de la data depunerii cererii privind restituirea în natură a locuințelor sau, după caz, acordarea de despăgubiri.

6. Nu poate fi acceptată nici critica privind violarea art. 49 din Constituție, text care are în vedere cazurile în care, prin lege, poate fi restrâns exercițiul unor drepturi sau libertăți. Obiecția de neconstituționalitate are în vedere încălcarea, prin art. 2 alin. 1 din lege, a dreptului la restituirea în natură a bunurilor trecute în proprietatea statului, precum și a dreptului la despăgubire integrală pentru situația în care bunul nu este restituit în natură.

Este de observat, în primul rând, sub aspect formal, că textul art. 49 nu se referă la restrângerea întinderii sau la suprimarea unor drepturi — cum pare a se susține de către autorii sesizării, cu referire la consecințe decurgând din dreptul de proprietate —, ci la restrângerea exercițiului unor drepturi existente, recunoscute de alte texte constituționale; iar drepturile la care se referă, concret, obiecția nu figurează printre cele enumerate în cap. II al titlului II din Constituție.

Pe de altă parte, spre a se putea vorbi despre restrângerea unui drept — ori, în termenii Constituției, a exercițiului unui drept —, este necesar ca acel drept să existe, ceea ce, astfel cum s-a arătat în cele ce precedă, cât privește dreptul de proprietate, nu este cazul în raport cu prevederile legii, de vreme ce imobilele la care aceasta se referă fac obiectul dreptului de proprietate al statului. Dreptul foștilor proprietari de a li se restitui apartamentele ori de a primi despăgubiri urmează, deci, să se nască în viitor, prin aplicarea prevederilor legii.

În condițiile în care, de altfel, prevederile constituționale produc efecte numai pentru viitor, nu pot fi aplicate situațiilor ce-și găsesc reglementarea în lege nici textele Codului de procedură civilă, la care autorii uneia dintre sesizări au

ample referiri. Nu este vorba numai despre faptul că ne aflăm în prezența unor obiecții care privesc concordanța prevederilor legii cu Constituția, iar nu cu dispoziții cuprinse într-o altă lege, ci și despre împrejurarea că autorii sesizării propun aplicarea legii civile la raporturi care nu au nimic comun cu aceasta, raporturi în care statul nu apare nicidecum ca un simplu debitor al unor obligații în cadrul cărora foștii proprietari sau moștenitorii acestora ar avea calitatea de creditori. Nu poate fi, așadar, de conceput aplicarea normelor dreptului privat într-un domeniu aparținând, fără nici o îndoială, în întregime, dreptului public.

Dar, întrucât nu poate fi vorba despre drepturi a căror existență este incontestabilă, așadar despre drepturi al căror exercițiu ar putea fi, eventual, restrâns în considerarea motivelor avute în vedere de art. 49 din Constituție, revine, ca atribut suveran, legiuitorului să aprecieze asupra modalităților și condițiilor de realizare a măsurilor reparatorii, ca și asupra unor eventuale limite ale acestora. Evident că, nefiind vorba despre restrângerea exercițiului unor drepturi, ci despre stabilirea, prin lege, a limitelor unor reparații, nu se poate vorbi despre aplicarea art. 49 din Constituție.

Limitarea întinderii reparațiilor are în vedere, în cazul legii a cărei constituționalitate este discutată, posibilitățile economice și financiare existente în raport cu alte necesități și priorități economice și sociale, în a căror evaluare și satisfacere legiuitorul este suveran. Cât privește modul de stabilire a despăgubirilor și a întinderii acestora, prevederile legii (art. 13 alin. 2) consacră, fără îndoială, soluții rezonabile.

Este, într-adevăr, important de arătat că, referitor la reparația în ipoteza privării de proprietate, Curtea Europeană a Drepturilor Omului — a cărei practică este menționată în punctul de vedere primit de la Guvern —, a stabilit, pe de o parte, că dreptul la indemnizare trebuie să aibă un cuantum rezonabil, iar pe de altă parte că metoda de evaluare a bunului trebuie să fie, la rândul ei, în mod manifest rezonabilă. Întrucât practica Curții Europene a Drepturilor Omului se întemeiază pe acte internaționale referitoare la drepturile omului, se poate considera că reglementarea cuprinsă în lege, cu privire la cuantumul despăgubirilor ce vor fi acordate foștilor proprietari, dă expresie exigențelor reglementărilor internaționale avute în vedere de art. 20 din Constituție.

7. O altă obiecție de neconstituționalitate are în vedere încălcarea art. 51 din Constituție, care obligă pe cetățeni să-și exercite drepturile și libertățile constituționale cu bună-credință, fără să încalce drepturile și libertățile celorlalți; or, în opinia autorilor obiecției, legea prevede premisele și condițiile juridice necesare chiriașilor să încalce, cu bună-știință, dreptul foștilor proprietari, prin aceea că ei vor putea cumpăra apartamentele sau imobilele respective.

Obiecția urmează să fie respinsă. Trebuie constatat că între actualii chiriași ai locuințelor trecute în proprietatea statului și foștii proprietari ai acestor imobile nu există, nici în prezent și nici nu se vor stabili, prin aplicarea prevederilor legii, nici un fel de raporturi juridice; așa fiind, nu există nici o obligație juridică pe care chiriașii ar fi chemați să o observe cu bună-credință.

Pe de altă parte, în conformitate cu prevederile legii (art. 9), chiriașii dobândesc dreptul de a cumpăra locuințele pe care le ocupă nu de la foștii proprietari și nici prin încălcarea drepturilor lor — aceștia având numai dreptul de a primi despăgubirile stabilite potrivit legii —, ci de la stat. Exercitarea de către o persoană a unui drept ce-i este recunoscut prin lege nu poate, nici în acest caz și nici în general, să justifice, prin ea însăși, o prezumție a relei-credințe.

De altfel, exercitarea abuzivă a unui drept se produce numai în situația în care dreptul se realizează în alt scop decât acela pentru care legea l-a recunoscut.

8. Obiecția, potrivit căreia prevederile art. 4 din lege, care stabilesc că cetățenii români domiciliați în străinătate nu beneficiază de prevederile legii decât dacă își stabilesc domiciliul în țară în termen de 6 luni de la intrarea în vigoare a acesteia, încalcă art. 16 din Constituție, urmează să fie acceptată.

Într-adevăr, textul constituțional menționat consacră egalitatea cetățenilor în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări. Pe de altă parte, art. 25 din Constituție, garantând dreptul la libera circulație în țară și în străinătate, asigură fiecărui cetățean facultatea de a-și stabili domiciliul sau reședința în orice localitate din țară, de a emigra, precum și de a reveni în România.

Condiționarea, prin lege, a acordării reparației pentru locuințele trecute în proprietatea statului de obligația de a domicilia în țară reprezintă, fără îndoială, o măsură care înfrânge egalitatea cetățenilor, statornicind, în detrimentul celor ce domiciliază în străinătate, o discriminare inacceptabilă în lumina art. 16 din Constituție.

O asemenea condiție poate apărea, în prezența textelor constituționale, ca o veritabilă sancțiune pentru cei care nu au domiciliul în țară.

Nu se poate considera, pe de altă parte, nici că faptul de a domicilia în străinătate ar fi practic incompatibil cu dreptul de a primi despăgubirile prevăzute de lege.

Nu se poate susține, în fine — astfel cum se propune în punctul de vedere primit din partea președintelui Senatului —, că dreptul de a primi despăgubirile ar fi corelativ cu îndeplinirea unor obligații ce presupun prezența în țară a celor în cauză — anume participarea la formarea venitului sectorului public, din care se alimentează

cheltuielile ocazionate de plata despăgubirilor. Într-adevăr, legea nu prevede nicăieri, pentru virtualii beneficiari ai despăgubirilor, o asemenea obligație, care a echivala cu îndatorirea de a contribui financiar la propria lor dezdăunare.

Condiția cuprinsă în art. 4 din lege trebuie deci să fie înlăturată din textul acestui articol, care ar urma să prevadă expres faptul că de prevederile legii beneficiază și cetățenii români domiciliați în străinătate. Referirea din acest articol la cetățenii români este constituțională, deci numai excluderea celor cu domiciliul în străinătate este contrară prevederilor art. 16 din Constituție.

9. Cât privește încălcarea art. 18 din Constituție prin faptul că străinii și apatrizii sunt înlăturați de la beneficiul legii, este de observat, în primul rând, că nu există, în cuprinsul legii, o prevedere expresă în acest sens.

Așa fiind, în cadrul punctului de vedere primit de la președintele Camerei Deputaților se susține că, potrivit art. 1 din lege, prevederile acesteia se aplică foștilor proprietari, indiferent dacă sunt sau nu cetățeni români, străini sau apatrizi; se precizează, totuși, că potrivit art. 41 alin. (2) din Constituție, străinii și apatrizii nu vor putea dobândi dreptul de proprietate asupra terenurilor.

În schimb, în punctul de vedere al președintelui Senatului se pornește de la ideea că străinii și apatrizii nu pot beneficia de prevederile legii, expunându-se și motivele pentru care obiecția de neconstituționalitate privind această soluție nu poate fi primită.

În punctul de vedere al Guvernului nu se face nici o referire la acest aspect.

Apare, însă, neîndoielnică voința legiuitorului de a exclude străinii și apatrizii de la aplicarea prevederilor legii, de vreme ce, chiar în ce-i privește pe cetățenii români aflați în străinătate, beneficiul legii este recunoscut numai cu condiția de a-și stabili domiciliul în țară. Dacă legea ar fi avut în vedere recunoașterea dreptului de a beneficia de măsuri reparatorii și străinilor ori apatrizilor, ar fi trebuit ca și în cazul acestora să prevadă cel puțin condiția pusă cetățenilor români, căci altfel s-ar fi creat o inadmisibilă discriminare față de aceștia din urmă.

Rezultă, așadar, printr-un raționament *per a contrario*, că străinii și apatrizii nu au fost avuți în vedere de lege ca potențiali beneficiari ai măsurilor pe care aceasta le cuprinde.

Interpretarea are la bază textul art. 4 din lege, astfel încât este evident că modificarea acestui articol, în sensul avut în vedere la pct. 8, ca urmare a constatării neconstituționalității sale, nu va mai îngădui deducerea voinței legiuitorului cu privire la chestiunea de a ști dacă străinii și apatrizii beneficiază sau nu de prevederile legii.

Este, de aceea — și aici — necesar ca, în cadrul procedurii de reexaminare a legii, Parlamentul să aprecieze cu privire la rezolvarea acestei probleme, urmând ca, dacă socotește necesar, să introducă precizările corespunzătoare, eventual în chiar cuprinsul art. 4 din lege.

Soluția care se desprinde din actuala redactare a legii este, însă, la adăpostul oricărei critici de neconstituționalitate. Într-adevăr, textul art. 18 alin. (1) din Constituție — la care se referă una dintre sesizări — prevede că „cetățenii străini și apatrizii care locuiesc în România se bucură de protecția generală a persoanelor și a averilor, garantată de Constituție și de alte legi”. Excluzând și în acest caz o aplicare retroactivă a legii fundamentale, nu se poate pretinde asimilarea acestor persoane cu cetățenii români sub aspectul vocației la beneficiul unei legi ce creează drepturi numai pentru viitor.

Trebuie însă precizat că protecția generală a averilor, la care se referă textul constituțional menționat, nu poate, nicidecum, să oblige pe legiuitor la includerea, în regimul de favoare pe care înțelege să-l instituie pentru cetățenii români într-un anumit domeniu al relațiilor sociale, și a persoanelor care nu au această calitate, iar măsurile instituite prin această lege exced, neîndoielnic, cadrul protecției generale a averilor aparținând străinilor sau apatrizilor. Într-adevăr, în lumina textului constituțional se au în vedere, ca obiect al protecției, averile existente, iar nu și drepturile conferite de lege pentru viitor, peste limitele acelor averi. Adoptarea unor asemenea măsuri exclusiv cu privire la cetățenii români este, de aceea, atributul suveran al legiuitorului.

10. Susținerea potrivit căreia art. 24 alin. 2 din lege se abate de la art. 128 din Constituție, pe de o parte pentru că ar reprezenta un amestec nejustificat al legiuitorului în activitatea de judecată, iar pe de altă parte că trimite la dispozițiile art. 330 din Codul de procedură civilă, text care ar fi, el însuși, neconstituțional, urmează să fie înlăturată.

Într-adevăr, art. 24 alin. 2 din lege nu cuprinde o reglementare legislativă nouă, ci se mulțumește să facă trimitere la norme deja existente, anume acelea cuprinse în Codul de procedură civilă. Prevăzând că hotărârile judecătorești definitive și irevocabile vor putea să fie atacate cu recurs în anulare, textul legii nu are caracter imperativ și, deci, nu adaugă cu nimic la reglementarea de drept comun.

Presupunem, așadar, că, printr-un asemenea text, s-ar dori să se sugereze o anumită orientare a practicii în materie este exclusivă în planul activității politice.

Într-adevăr, întrucât legea, la prevederile unei alte legi în vigoare este, de altfel, un procedeu obișnuit în tehnica legislativă, fiind utilizat în legislația noastră, și aceasta nu poate

pentru aprobarea fiecărei propuneri cuprinse în raportul de mediere, vizând concilierea tuturor divergențelor. Iar art. 10 din proiectul legii, rămas în divergență, a fost discutat și adoptat în ședința comună a celor două Camere.

În realitate, neîntrunirea majorității absolute în Camera Deputaților nu poate duce la concluzia reînvierii divergențelor, conciliate anterior prin aprobarea propunerilor de mediere atât în Senat, cât și în Camera Deputaților.

Așa fiind, luarea de către plenul celor două Camere a hotărârii de a se trece la votarea raportului de mediere (fiind supuse dezbaterii numai prevederile art. 10 din lege), potrivit ordinii de zi aprobate, nu poate fi considerată neconstituțională, cât timp aceasta corespunde scopului și rațiunii pentru care fusese convocată ședința comună.

Obiecția de neconstituționalitate urmează, așadar, să fie respinsă.

Având în vedere considerentele expuse, în temeiul prevederilor art. 15 alin. (2), art. 16 alin. (1), art. 17, art. 18 alin. (1), art. 20, art. 21, art. 25, art. 41 alin. (1)–(5) și (7), art. 42, art. 49, art. 54, art. 74 alin. (1), art. 76 alin. (2), art. 125 alin. (1), art. 128, art. 135 alin. (6), art. 144 lit. a) și art. 150 din Constituție, precum și al prevederilor art. 20 alin. (2) și (3) din Legea nr. 47/1992,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

1. Constată că sesizarea grupului de 50 de deputați, ce formează obiectul Dosarului nr. 106 A/1995, nu a fost făcută cu respectarea prevederilor art. 144 lit. a) din Constituție, Curtea Constituțională nefiind legal sesizată pentru a se pronunța asupra obiecțiilor de neconstituționalitate cuprinse în această sesizare.

2. Constată că Legea pentru reglementarea situației juridice a unor imobile cu destinația de locuințe, trecute în proprietatea statului, a fost adoptată cu respectarea prevederilor art. 74 alin. (1) și ale art. 76 alin. (2) din Constituție.

3. Constată că art. 1 — cu excepția prevederilor alin. 1 referitoare la locuințele trecute, fără titlu, în proprietatea statului —, art. 2 alin. 1, art. 9 alin. 1, art. 13 alin. 2 și art. 24 din aceeași lege sunt constituționale.

4. Constată că precizarea „fără titlu“ din art. 1 alin. 1, precum și condiția de stabilire a domiciliului în țară, prevăzută de art. 4 din lege, sunt neconstituționale.

5. Decizia se comunică Președintelui României, președintelui Camerei Deputaților și președintelui Senatului și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Deliberarea a avut loc la data de 19 iulie 1995 și la ea au participat: Ioan Muraru, președinte, Costică Bulai, Mihai Constantinescu, Ioan Deleanu, Antonie Iorgovan, Lucian Stângu și Victor Dan Zlătescu, judecători.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE,

prof. univ. dr. IOAN MURARU

Magistrat-asistent,
Gabriela Dragomirescu

București, 19 iulie 1995.

Nr. 73.

ÎN ATENȚIA CELOR INTERESAȚI: ABONAȚI ȘI ALȚI CITITORI!

Prin Hotărârea Guvernului nr. 358/1991, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 137 din 1 iulie 1991, republicată în Monitorul Oficial nr. 95 din 13 aprilie 1994, a fost înființată Regia Autonomă „Monitorul Oficial”, sub autoritatea Camerei Deputaților, care are obligația publicării în Monitorul Oficial al României a actelor normative, nepublicarea lor atrăgând inexistența acestora.

Pentru a cunoaște legislația ce a fost adoptată după Revoluția din Decembrie 1989, pentru a fi informați cu privire la dezbaterile parlamentare, pentru a putea contacta partenerul de afaceri pe care îl doriți, pentru efectuarea formalităților de publicitate prevăzute de lege, Regia Autonomă „Monitorul Oficial”, prin Serviciul relații cu publicul și agenții economici, București, invită societățile comerciale, întreprinzătorii particulari din țară și din străinătate, precum și pe toți cei interesați, să se adreseze în acest scop zilnic între orele 8,00–15,00, iar vinerea, între orele 8,00–13,00, la telefon 211.57.30 sau direct la sediul acestuia din Str. Blanduziei nr. 1, sectorul 2.

Aducem, pe această cale, la cunoștință că, începând cu data de 1 ianuarie 1995, prețurile practicate de regie pentru publicațiile sale, la care puteți face abonamente la oficiile poștale sau la filialele „Rodipet”, sunt următoarele:

Valoarea abonamentului contractat
pentru trim. IV/1995 în cursul anului

	— lei —
	Trim. IV
• MONITORUL OFICIAL, Partea I, română	16.770
• MONITORUL OFICIAL, Partea I, maghiară (ROMÂNIA HIVATALOS KÖZLÖNYE)	27.600
• MONITORUL OFICIAL, Partea a II-a	51.840
• MONITORUL OFICIAL, Partea a III-a	9.600
• MONITORUL OFICIAL, Partea a IV-a	86.400
• COLECȚIA LEGISLAȚIA ROMÂNIEI	8.000
• COLECȚIA DE HOTĂRĂRI ALE GUVERNULUI ȘI ALTE ACTE NORMATIVE	17.980

Tarifele aplicate pentru publicațiile prevăzute de lege a fi inserate în „Monitorul Oficial”, de la data de 1 ianuarie 1995, sunt următoarele:

	Tarif pentru 1995 — lei —	
1. MONITORUL OFICIAL, Partea a III-a		
— pierderi de acte, de sigilii, ștampile, schimbări de nume, citații emise de instanțele judecătorești și notariatele de stat	per anunț	5.000
— acte procedurale ale instanțelor judecătorești a căror publicare este prevăzută de lege	per anunț	7.000
— extras-cerere pentru dobândirea sau renunțarea la cetățenia română	per anunț	12.000
— concursuri de ocupare de posturi didactice în învățământul superior	per cuvânt	100
— anunț privind examenul de capacitate pentru magistrați	per cuvânt	100
2. MONITORUL OFICIAL, Partea a IV-a		
— publicarea sentințelor judecătorești privind înființarea societăților comerciale	per anunț	55.000
— bilanțuri și conturi de profit și pierderi	per anunț	30.000
— modificări de capital social, în temeiul H.G. nr. 26/1992	per anunț	6.000
— lista activelor scoase la licitație sau a societăților comerciale propuse pentru privatizare	per poziție	15.000
— acte adiționale, precum și alte publicații ale agenților economici, sub formă de text, a căror publicare este prevăzută de lege (somații, convocări, procese-verbale ale adunărilor generale, prospecte de emisiune, contracte de societate etc.)	per pagină manuscris	39.000
— publicații cu prezentare tabelară	per rând coloană	1.900
— anunț pentru licitație în vederea acordării unei concesiuni aprobate de Guvern	per anunț	9.000

Plata publicațiilor cuprinse în Partea a III-a și Partea a IV-a se va face prin mandat poștal pe adresa: Regia Autonomă „Monitorul Oficial”, Calea 13 Septembrie — Palatul Parlamentului, sectorul 5, București, cont de decontare 30.98.12.301 B.C.R. — S.M.B. sau, după caz, cu dispoziție sau ordin de plată.

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

Regia Autonomă „Monitorul Oficial”, București, Calea 13 Septembrie — Palatul Parlamentului, sectorul 5,
cont nr. 30.98.12.301 B.C.R. — S.M.B.

Adresa pentru publicitate : Serviciul relații cu publicul și agenții economici, București,
Str. Blanduziei nr. 1, sectorul 2, telefon 211.57.30.

Tiparul : Tipografia „Monitorul Oficial”, București, Str. Jiului nr. 163, sectorul 1, telefon 668.55.58.

